

Behov och struktur lokaler dansområdet

Behov

Handlingsplanen för dansområdet (**KN-2023-2773**) och föreliggande dialog visade på ett tydligt lokalbehov inom dansområdet, framför allt vad gäller produktionslokaler. Utifrån identifierat behov gav kulturnämnden förvaltningen i uppdrag att utreda möjliga produktionsmiljöer och scener för professionell dans med fokus på organisation, verksamhet, drift och ekonomi. För att ytterligare konkretisera behoven ombads Danscentrum Syd inkomma med ett utlåtande gällande dansfältets lokalbehov. Danscentrum Syd har 32 juridiska medlemmar som producerar danskonst och ca 90 enskilda medlemmar som är professionella dansare/koreografer/danskonstnärer. DC Syd arbetar för att stärka danskonstnärerna och deras villkor och har god kännedom om fältets behov. Danscentrum Syd sammanfattar ett minimibehov (utöver nuvarande lokalbestånd) enligt följande:

- 1 studio för veckolånga repetitionsperioder och residens
- 1 studio/black box för repetitioner visningar och föreställningar
- 1 större scen för dans från fria producenter

I sin sammanställning lyfter de vidare att dansfältet utöver ovan hade gynnats av ytterligare 1 konstnärsdriven studio.

Nuläge och initiativ från fältet

Ytterst få av de fria dansgrupperna eller enskilda danskonstnärerna i Malmö verkar i egenförvaltade lokaler. De som har tillgång till lokal samverkar ofta med en etablerad plats. Ett fåtal aktörer har tillgång till egen kontorsplats för administrativt arbete.

Hösten 2025 förlorar Dansstationen sina lokaler på Palladium, vilket innebär att Malmö mister sin enda fria gästspelscen dedikerad till dans. På Palladium finns även den i nuläget största studion i Malmö för repetitioner av dansföreställningar. Även studion riskerar att gå förlorad för dansfältet i samband med Dansstationens flytt.

Danscentrum syd är i nuläget en fundamental resurs och huserar många av stadens dansaktörer. Verksamheten tillhandahåller i nuläget tre dansstudios. Det tilltagande antalet dansaktörer innebär att Danscentrums studios numera ofta är fullbokade. Sedan hösten 2022 har kulturförvaltningen tillgängliggjort dansstudios i Ungdomens Hus lokaler för DC:s medlemmar. Lokalerna i Ungdomens Hus delas med föreningslivet, är inte tillgänglighetsanpassade och är i nuvarande form inte optimala för det professionella dansfältet. Långsiktigt behöver det tillkomma en hållbar lokallösning om behovet ska kunna mötas.

Kulturförvaltningen mottar allt oftare initiativ från fältet, där exempelvis aktörer går samman i syfte att gemensamt försöka skapa en lokalinfrastruktur. Aktörerna är angelägna om att skapa hållbara lösningar men saknar tillräcklig finansiering för att kunna gå i mål med ett sådant initiativ. Investeringskostnaderna är stora och det är svårt för ickekommersiella aktörer att klara av rådande marknadshyror.

Ett initiativ som fortsatt pågår är ”Pralinen”. 2023 presenterade Danscentrum syd tillsammans med sex centrumbildningar en förstudie som undersöker möjligheten att nyttja

Teaterhögskolan i Malmö (THM) nuvarande lokaler med syftet att skapa ett multidisciplinärt produktionshus. Initiativet uppkom i samband med att Teaterhögskolan offentliggjorde sina planer att lämna nuvarande lokaler i Mazetti. Det finns i nuläget ingen fastställd tidplan för när THM:s flytt kommer att äga rum men initiativtagarna arbetar vidare THM som modell och kommer under våren 2025 presentera ett mer ingående underlag med fokus på bland annat organisation och drift.

Skånes Dansteater utökar sina lokaler under 2025 och kommer på så vis möjliggöra både fler föreställningar och gästspel samt mer plats för träning och repetitioner. Avsikten är att lokalerna ska komma fria dansaktörer till del. Formen för samverkan är ännu inte fastställd men kommer att kräva en stärkt finansiering av fältet.

Översikt nuläge

Scener	Produktion
Dansstationen <ul style="list-style-type: none"> - Malmö's enda fria gästspelscen dedikerad till dans - Lämna Palladium hösten 2025 	Dansstationen <ul style="list-style-type: none"> - Förutom scen huserar Palladium även Malmö i nuläget största dansstudio
Inkonst <ul style="list-style-type: none"> - Dans som del av större scenkonstprogram med primärt fokus musik. 	Danscentrum Syd <ul style="list-style-type: none"> - Tre dansstudios
Bastionen <ul style="list-style-type: none"> - Dans som del av större scenkonstprogram med primärt fokus teater. 	Alma Söderberg Studio <ul style="list-style-type: none"> - Mindre artistdriven dansstudio
Skånes Dansteater <ul style="list-style-type: none"> - Repertoarkompani med regional huvudman - Utökar sina lokaler under 2025 	

Organisation

Organisering är en fundamental fråga i samband med en lokalsatsning. I det fall staden aktivt bidrar till att skapa nya lokaler för dans finns olika vägar att ta. Dialog med fältet visar på ett behov av olika typer av lokaler; repetitionsstudio, black box och scen. Utöver typ av lokal är även lokalernas organisering och placering en fråga; ska lokalerna vara samlade i ett kluster eller kan de vara spridda samt var i staden ska lokalerna placeras? Avslutningsvis behöver man överväga hur lokalerna ska drivas och hanteras. Nedan presenteras exempel på tre olika scenarier:

- ett helt aktörsdrivet hus
- ett kommunalt drivet hus för fria aktörer
- en kombination mellan aktörsdrivet och kommunalt

Scenarierna presenterar kostnadsexempel utifrån existerande verksamheters budgetar och ska betraktas som vägledande. Kostnadsberäkningarna nedan täcker ej konstnärlig verksamhet utan endast lokalkostnader, det vill säga hyres- och driftkostnader. Kostnad för konstnärlig

verksamhet skiljer sig beroende på typ av lokal – som exempel innebär en repetitionsstudio andra kostnader än en gästspelscen. Vidare täcks konstnärlig verksamhet som regel av verksamheten som genomför den. En lokalsatsning innebär även investeringskostnader, det vill säga anpassningar för att göra lokalen i fråga ändamålsenlig, samt löpande kostnader för underhåll, inklusive investeringar i teknik och andra förbättringar. Exempelen nedan baseras på aktörer som funnits en längre tid. Investeringskostnad är därmed svårt att avläsa och ej del av beräkningarna. Kostnadsexemplen nedan ska därmed ses som minimumnivån för respektive scenario. Vid en satsning på dansens lokalinfrastruktur bör förvaltningen återkomma med investeringskostnader utifrån specifika lokaler.

Årsverken är beräknade utifrån det som respektive aktör anses behöva för verksamheten exklusive produktion av innehåll. Dessa inkluderar verksamhetsdrift, teknisk personal samt städning. Lönekostnaden är i de aktörsdrivna verksamheterna baserade på fackförbundet Scen och films kollektivavtal. Då angivna löner skiljer sig mellan de fria aktörer som lyfts har en snittlön beräknats i exemplen nedan.

Scenario 1

Aktörsdrivet:

Lokalerna drivs självständigt av danskonstnärer/dansaktörer. Staden bistår med finansiering till verksamheten genom kulturstöd.

Fördelar

- Fältet ”äger” och driver lokalen utifrån sin expertis som utövare.
- Tydliga roller, staden möjliggör genom finansiering och aktörer genomför verksamheten efter egen agenda.
- Fria, artistdrivna hus erhåller som oftast bred finansiering det vill säga stöd från kommun, region och stat.

Nackdelar:

- Att förvalta en lokal är resurskrävande och riskerar att ta fokus från den egna konstnärliga processen. Därmed krävs personella resurser direkt dedikerade till att förvalta huset, vilket inte nödvändigtvis prioriteras. En artistdriven lokal riskerar bli mindre tillgänglig då det är konstnären som avgör innehåll.
- Scenariot beskriver ett nuläge. Dansaktörer har hypotetiskt möjlighet att söka kulturstöd för att bedriva verksamhet i en lokal. I sammanhanget bör lyftas att få dansaktörer mottar verksamhetsstöd från Malmö stad. Scenariot kräver att dansen får en starkt finansiering och därmed möjlighet till fortsatt självorganisering. För att långsiktigt kunna möta upp dansens utveckling utan att övriga konstformer blir lidande behövs ökade medel.

Exempel:

Karavan är ett hus avsett för cirkus men utgör ett bra kostnadsexempel för ett artistdrivet produktionshus/scen för dans. Karavan är ett artistdrivet cirkus- och scenkonsthus och en mötesplats för artister. Huset har en kombinerad scen och träningshall samt tre ytterligare

studios som används för repetitioner, workshops och skapande av nya föreställningar. Lokalerna är anpassade för både professionell träning och föreställningar. Lokalerna används för Karavans egen verksamhet samt av externa cirkuskonstnärer och cirkusgrupper.

Den totala hyreskostnaden för lokalen inklusive drift i form av 1 årsverke ligger på ca 2 154 794. I detta ingår inte kostnad för programverksamhet/ konstnärlig verksamhet.

Hyra	Kvm	Kr
Bokgatan 18	856	1 315 000 (ink el, värme, försäkringar, investeringar)
Övrigt	Spec	Kr
	Administration, städ och teknik	70 000
Personalkostnad drift	Spec	Kr
	1,5 årsverken	769 794
		Kr
Totalt		2 154 794

Scenario 2

Kommunalt:

Staden inrättar en ny *verksamhet* som tar sig formen av exempelvis ett produktionshus för fria danskonstnärer.

Fördelar:

- Staden ansvarar för drift och förvaltning vilket ger danskonstnärerna möjlighet att fokusera på konstnärlig process och utveckling.
- Möjlighet att skapa en hållbar lokalstruktur där en lokalinfrastruktur ej är beroende av en enskild aktör.

Nackdelar:

- Det finns en risk för att rollerna blandas samman. Ett kommunalt drivet produktionshus kan uppfattas som toppstyrt av fria aktörer, vilket kan påverka deras självständighet och oberoende
- Innebär en annan kostnadsbild, utöver direkta hyreskostnader tillkommer även interna kostnader för anställd personal.
- Om huset drivs som en *kommunal verksamhet* minskar möjligheten till viss externfinansiering. Fria, artistdrivna hus erhåller som oftast bred finansiering det vill säga stöd från kommun, region och stat.

Exempel:

Stenkrossen i Lund

Stenkrossen drivs som en kommunal verksamhet och erbjuder ett produktionshus avsett för det fria kulturlivet i Lund. Stenkrossen rymmer nästan 2000 kvm arbetsyta för projekt och verksamheter inom konst, kultur och innovation. På Stenkrossen finns även två scener.

Stenkrossen har växt fram organiskt sedan 2013 och började som en pilot: en arbetsyta som en bas för experimentellt kulturstöd inom konst, kultur och innovation. Under 2024 huserade Stenkrossen 12 aktörer, lokalerna erbjöds även för kortare uthyrning till externa aktörer.

Den totala hyreskostnaden för huset inklusive drift i form av 2,5 årsverken ligger på ca 4 302 000 kr. I detta ingår inte kostnad för programverksamhet/ konstnärlig verksamhet. Kostnad för Stenkrossen beräknas som del av en större budget för scener i Lund vilket gör det svårt att särskilja eller bryta ut, det gäller bland annat vissa kostnader för personal samt försäkringar och administration. Reell kostnad för huset är därmed högre än nedanstående beräkning.

Hyra	Kvm	Kr
Kastanjegatan 13, Lund	2000	2 600 000 (ink el & värme)
Övrigt	Spec	Kr
	Städ	300 000
Personalkostnad drift	Spec	Kr
	2,5 årsverken	1 402 000
Totalt		Kr
		4 302 000

Scenario 3

Kombination:

Staden bistår med lokal genom subvention av hyra, vilket för närvarande sker genom så kallade nyttjandeavtal. Staden erbjuder även ett visst praktiskt och ekonomiskt stöd för etablering av lokalinfrastruktur. Verksamheten/lokalen är oberoende och aktörsdriven.

Fördelar

- Staden underlättar för aktörer men aktörerna agerar självständigt och oberoende.
- Fältet ”äger” och driver lokalen utifrån sin expertis som utövare.
- Fria, artistdrivna hus erhåller som oftast bred finansiering det vill säga stöd från kommun, region och stat.

Nackdelar

- Kan potentiellt skapa förvirring kring huvudman samt ansvarsfördelning.
- Nuvarande modell för nyttjandeavtal ses över, då utmaningar kopplat till ansvarsfördelning och likabehandling identifierats.
- Att förvalta en lokal är resurskrävande och riskerar att ta fokus från den egna konstnärliga processen. Därmed krävs personella resurser direkt dedikerade till att förvalta huset, vilket inte nödvändigtvis prioriteras. En artistdriven lokal riskerar bli mindre tillgänglig då det är konstnären som avgör innehåll.

Exempel:

Inkonst:

I nuläget löser de aktörer som får kulturstöd sina lokalfrågor på olika sätt - oftast självständigt men i vissa fall med viss hjälp av kulturförvaltningen. I nuläget finns det inte *en* specifik process för hur förvaltningen kan stötta aktörerna. Ev. avtal och överenskommelser med olika

kulturaktörer har tillkommit över tid och som bakgrund finns ofta en lång historik i varje enskilt fall.

Inkonst fick tillgång till sina lokaler på Bergsgatan i samband med att Malmö stad köpte kvarteret Hjärpen. Initialt fanns där en idé om att inrätta en kommunal verksamhet som skulle fungera som en övergripande organisatorisk instans och hyresvärd. Detta införlivades dock inte. De aktörer som slutligen flyttade in i Mazetti verkar idag under skilda villkor. För några täcker kulturförvaltningen hyreskostnaden genom nyttjandeavtal, så är fallet med Inkonst.

Inkonst är en gästspelscen och mötesplats som presenterar scenkonst och musik. Huset har tre scener; en blackbox samt en stor och en liten scen. Den totala hyreskostnaden för lokalen inklusive drift i form av 3 årsverken samt administration relaterad till lokalen ligger på ca 3 854 588 kr. Genom ett nyttjandeavtal står Malmö stad för verksamhetens lokalkostnad om totalt 1 620 000 kr.

Hyra	Kvm	Kr
Bergsgatan 29	1 480	1 970 000 kr (ink el, värme, försäkringar, investeringar)
Övrigt	Spec	Kr
	Administration	345 000kr
Personalkostnad drift	Spec	Kr
	3 årsverken	1 539 588 kr
Totalt		Kr
		3 854 588 kr

* Av hyreskostnaden bekostar Malmö stad 1 620 000 kr.

Slutsats

Den professionella danskonsten i Malmö är i stark utveckling men besitter i nuläget inte de ekonomiska förutsättningarna att självständigt lösa dansens lokalbehov. Staden behöver agera för att främja och ta vara på fältets utveckling. Av de tre scenarierna ser kulturförvaltningen att ett kommunalt drivet hus är en kostnadskrävande lösning, vidare finns det en risk att ett kommunalt hus upplevs som toppstyrt och ej förankrat i de fria aktörernas behov. Ett enbart aktörsdrivet hus riskerar att ha en för svag och osäker ekonomi för att kunna möta de faktiska behoven. Kulturförvaltningen bedömer därmed scenario tre som den mest hållbara, och utifrån dansens rådande förutsättningar bäst lämpade lösningen framåt. Genom detta tillvägagångssätt underlättar Kulturförvaltningen för dansfältet utan att riskera att underminera aktörernas självbestämmande.

Scenario tre innebär subvention av hyra samt praktiskt och ekonomiskt stöd för etablering. Detta kan konkret innebära hjälp att hitta lediga lokaler eller stöd vid avtalsskrivning. Det innebär även en ekonomisk insats i förhållande till investering i anpassning av lokalerna. Ovan nämnda kostnadsexemplen presenterar en miniminivå för respektive scenario. Vid en satsning på dansens lokalinfrastruktur tillkommer investeringskostnader, kostnaden varierar beroende på skicket på den tilltänkta lokalen. Det är en stor skillnad mellan att etablera verksamhet i lokaler som redan är ändamålsenliga och att etablera sig i en lokal som helt saknar ändamålsenlighet. Förslaget innebär ett behov av en förstärkning av förvaltningens budgetram.

En satsning på dansens lokalinfrastruktur behöver ske i dialog med fältet, förslagsvis genom en tillsatt referensgrupp som kan bidra med erfarenhet och expertis. Det är även viktigt att

pågående initiativ från fältet beaktas och att förvaltningen har god kännedom om och är i dialog med aktörer som är drivande i lokalfrågan.

Arbetet med danslokaler bör integreras i stadens övergripande arbete med lokaler för det fria kulturlivet. Vidare bör det integreras och förankras i det nya förvaltningsövergripande arbetet med att utveckla nya hyresmodeller. För att skapa en hållbar lokallösning behöver satsningen inte bara utgå från nuvarande behov utan ta höjd för fältets utveckling framåt.